

## Bokomtale

Ørnulf Seippel, Mari Kristin Sisjord og Åse Strandbu (red.)  
*Ungdom og idrett.*

Oslo: Cappelen Damm Akademisk  
Utgivelsesår: 2016  
Antall sider: 344

Anmeldt av Hans Erik Næss  
Westerdals

Dette er en antologi som er massiv i både form og innhold. Ved å samle et kobbelt av norske idrettsosiologer, har redaktørene tydeligvis hatt et klart mål om å sette sammen *boka* om ungdom og idrett. Delt opp i bolker som tar for seg ulike sider av dette temaet, viser den 344 tetteksrevne sider med all tydelighet at forskning på ungdoms forhold til idrett – og andres tilrettelegging for det – medfører en betydelig samfunnsinnsikt. Faglig sett er den bunnsolid, og både kvantitative og kvalitative metoder er brukt for å skape holdbare konklusjoner.

Faktisk er det lenge siden jeg har lest en antologi der sammenhengen mellom kapitlene er såpass logisk og tydelig. Unntaket, overraskende nok, er innledningen. Der man forventer en redegjørelse for bokprosjektets kontekst og interessevekkende hint om hva som kommer, blir man fremfor alt introdusert for ulike empiriklasser om ulike forskningssider ved ”ungdom og idrett”. Dessuten er disse bolkene litt uryddig plassert og selv om innholdet i seg selv er upåklagelig, kunne et alternativ vært å flytte empirien til et eget fagkapittel og korte ned innledningen. Helheten for øvrig gjør på den annen side boka til sin egen motstander. Den stramme komponeringen av kapitlene, vel å merke hvis man leser dem sammenhengende, gjør rett og slett boken noe ensformig. Språket er økonomisk, selv med data som potensielt kunne livet opp forskningsrapportsjargongen som tidvis dominerer.

I tillegg kunne det analytiske utbyttet blitt mer mangfoldig hvis funnene hadde blitt kontekstualisert mer i et transnasjonalt perspektiv. Etter oppfinnelsen av X Games i 1995 har ungdoms forhold til idrett og identitet endret seg. Et eksempel på dette er forholdet mellom kommersialisering og autensitet, noe som vises i studier som *Tribal Play: Subcultural Journeys Through Sport* fra 2008. Kombinasjon av seriøs treningskultur og You Only Live Once (YOLO)-holdning, slik den eksempelvis kommer til uttrykk i snowboardmiljøet og debatten i Norge rundt X Games-deltagernes forhold til doping, kunne utvidet forståelsen av hvordan idrett ikke bare handler om topp og bredde. Likevel er ”Red Bull-generasjonen” nærmest fraværende i denne boka.

Hovedinnvendingen mot innledningen slik den står nå, er likevel at det overordnede perspektivet overlates til leseren. Kapitlene kan leses hver for seg som innblikk i ulike sider ved forholdet mellom ungdom og idrett. Men boka som helhet kan også leses som variasjoner over noen felles temaer som nå behandles stykkevis og delt. En annen type innledning kunne løftet dem enda tydeligere frem. Et eksempel er identitetsetablering med idrett som verktøy. Flere deler av boka, i første rekke kapitlene til Nils Asle Bergsgaard og Ørnulf Seippel, har en konsentrert diskusjon om hva dette fører til. Bergsgaard skriver for eksempel at anleggspolitikken fremdeles vektlegger tradisjonelle idrettsanlegg selv om flere og flere unge oppsøker andre steder når de skal være aktive.

Seippel er på sin side innom tanken om at motivene for trening er blitt mer instrumentelle enn tidligere. Aktivitetene brukes til å oppnå noe, enten en veltrent kropp eller samhandlingsforståelse, og ikke som en kilde til gøy i seg selv. Unntaket her kan være livsstilsidretter, eller hva man skal kalle dem, der det hedonistiske aspektet har fått forrang. Delvis skyldes dette rammeforholdene som norsk idrett må forholde seg til. Kapitlene som tar for seg de politiske føringene for idrett i skolen viser at fysisk sunnhet, lagfølelse og fellesskap til sammen blir normer man så å si bryter ved å velge noe annet. Verken livsstilsaktiviteter eller at stadig flere unge bytter ut organisert idrett med treningsstudioer (NOVA-tall) passer spesielt godt inn i dette ”kunnskapsregimet”, det vil ifølge Rune Slagstads *De nasjonale strateger* fra 1998 (s. 17) si ”en varierende konstellasjon av makt, kunnskap og verdi”.

Muligens er norsk ungdom blitt så veloppdragen at møtet med organisert idrett og norske trenertradisjoner renser dem for sist rest av eventuelle opprørstanker. Men det er likevel litt påfallende at idrett – som er en prestasjonsarena – ikke fører til flere konflikter. Frafallsdebatten, slik Arve Hjelseth tar

opp i sitt kapittel er en ting, men her tenker jeg også på personlige konflikter som prestasjonsangst og hvordan takle nederlag (som å ikke komme med på A-laget), og på strider mellom ambisiøse foreldre og ikke fullt så ambisiøse tenåringer (eller omvendt). TV-serien *Vinn eller forsvinn* inneholder mange eksempler på denne typen problematikk.

Tro nå ikke at dette er en bok som defineres av hva den ikke tar opp, eller hva denne anmelder synes er interessant i tillegg til det som står i kapitlene. Tvert imot, som sosiolog og forelder til en jente som nettopp har begynt med organisert idrett synes jeg at kapitlene om inkludering og sosialisering får en ekstra dimensjon. Kapitlet til Stefansen, Smette og Strandbu om foreldres perspektiv illustrerer dette. Diskusjonen av idrett som ”utviklingsfremmende lek”, som er for viktig til å overlate til barna alene, er svært lærerikt fordi foreldrene som intervjues henviser til andre verdier enn fysisk ytelse. Samtidig med at lagmoral må læres, og sosialiseringen gjennom idrett kan være annerledes enn på skolen, viser sitatene også noe skremmende: at foreldrene ser på konkurransekraft erfart fra idrett som en forutsetning for å lykkes i arbeidslivet. Det minner meg om konsernsjefen i Adecco som i 2010 gikk ut og bekjente at han gjerne så på om søkerne drev med idrett – ikke fordi det var helsemessig sunt for dem, men fordi det sa noe om evnen til å konkurrere.

Lite tyder på at foreldrene som er intervjuet her, aktivt fremmer den utviklingen, men det at de ønsker å forberede barna sine på at sånn er samfunnet er likevel tankevekkende. Slike analyser gjør innsikten som formidles til noe mer enn bare fakta om idrett og ungdom. Det blir biter til en større fortelling om hva slags samfunn Norge er. Og kanskje det er noe av den skjulte styrken til *Ungdom og idrett*: at den kan engasjere leseren på flere nivåer, hvis man inn tar en aktiv leserholdning. Slik sett trenger ikke innvendingene mot innledningen være så betydningsfulle. Gjennom å tilby innblikk i hva slags plass idrett – og dens tilretteleggere – har i Norge, blir studier av ungdom et representativt utsnitt av idrettens politiske rammevilkår, organisering og ideologi. Ideen om å institusjonalisere idretten og føre den inn i skoleverket, slik Oskar Solenes diskuterer i sitt kapittel, har gitt fysisk aktivitet en rolle i oppdragelsen av norskinger en enestående legitimitet. Innholdsoverskuddet, for å si det slik, ligger altså ikke mellom linjene, men i båndet mellom kapitlene.

Det krever en engasjert leser, men belønningen er et rikt bilde av hva slags kunnskap forfatterne besitter om ungdom og idrett. For å bruke en fotballmetafor: Her er ingen Messi eller Ronaldo, men det tyske landslaget. Den åpenbare nytten av boka er med andre ord dets fyldige kombinasjon av

tematisk fokus og empirisk mangfoldighet. Her tilbys historikk, data, teorier og metoder for enhver smak, enten man skal bruke den i undervisning, som organisasjonsformende innspill eller som grunnlag for politisk arbeid. Idé- og inspirasjonsgrunnlaget for videre studier på ungdom og idrett er enormt. En rekke politikere, idrettsorganisasjoner og forskere bør derfor være faste poster på forlagets liste for vurderingseksemplarer.